

LESSTOF

Grammatica I-III

INHOUD

INLEIDING	3
STRUCTUUR	3
GRAMMATICA I.....	6
GRAMMATICA II	10
GRAMMATICA III.....	15

INLEIDING

Muiswerkprogramma's zijn computerprogramma's voor het onderwijs. De programma's draaien onder Windows en zijn dus optimaal gebruikersvriendelijk. Het belangrijkste principe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. De begeleidingsmogelijkheden van Muiswerk komen het best tot hun recht wanneer het programma en de bestanden geïnstalleerd zijn in een netwerk. De docent heeft dan extra mogelijkheden zijn leerlingen te sturen en te volgen.

Muiswerk Grammatica I-III is bedoeld om anderstaligen in het voortgezet onderwijs, het beroepsonderwijs en het volwassenenonderwijs te leren hoe het Nederlands in elkaar zit. Het is met name geschikt voor groepen waarin grote niveaueverschillen bestaan. Het is naast elke lesmethode te gebruiken. Bij de doelstellingen voor Nederlands als tweede taal onderscheidt men *basisfase*, *tussenfase* en *schakelfase*. Bij aanvang van een cursus Nederlands hebben leerlingen vaak nagenoeg geen kennis van het Nederlands. Zij zullen zich eerst een aantal basisvaardigheden moeten eigen maken: een basiswoordenschat en elementaire leesvaardigheid. Na de basisfase moeten ze voldoende taalvaardig zijn om door te stromen naar het reguliere onderwijs. Ze moeten schoolse taalvaardigheden beheersen, zoals het kunnen interpreteren van vakteksten. Ze zijn dan beland in de tussenfase en schakelfase. Grammatica I is geschikt voor gebruik in de basisfase. Cito-niveau 1 moet vooraf wel ongeveer gehaald zijn. Grammatica II en III zijn voor tussen- en schakelfase: Cito-niveau 2-4.

De termen die gebruikt worden in Grammatica I-III zijn zo eenvoudig mogelijk gehouden. We hebben ons dus niet gericht op grammaticaal zeer goed onderrichte leerlingen. Toch meenden we het gebruik van officiële grammaticale termen niet helemaal te moeten omzeilen. Voor veel allochtone leerlingen zijn termen als 'substantief' of 'subject' immers eenvoudiger dan 'zelfstandig naamwoord' en 'onderwerp'. In de meeste gevallen hebben we dan ook beide termen gehanteerd en uitgelegd. Ingewikkelde stukken theorie zult u niet aantreffen, zeker niet in Grammatica I. In Grammatica III moesten we echter af en toe toch een wat moeilijker stukje grammatica uitleggen. Waar dat mogelijk was, werd een regel of het gebruik ervan schematisch weergegeven met een aantal voorbeelden ter verduidelijking.

De leerlingen hoeven geen specifieke voorkennis te hebben om met het programma te kunnen werken.

STRUCTUUR

Muiswerkprogramma's vormen een oefenomgeving voor computerondersteund onderwijs. Het basisprincipe van deze programma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de fouten die hij maakte. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Ook Muiswerk Grammatica I-III is zo gestructureerd. Er kan dus gedifferentieerd mee gewerkt worden.

Er is bij de invulling van dit programma gezocht naar onderwerpen die voor anderstaligen problemen opleveren. Dat zijn over het algemeen zaken die in het moedertaalonderwijs niet of anders aan de orde komen. De grammatica beslaat een uitgebreid terrein, maar alleen onderwerpen die voor een goede basiskennis van het Nederlands van belang zijn, werden opgenomen.

Daarbij hebben we ons gebaseerd op het standaard-Nederlands. Er wordt dus geen aandacht besteed aan dialectische varianten.

In de bestanden worden behandeld: spelling en uitspraak van Nederlandse letters en woorden; functie, gebruik en spelling van de woordsoorten en tot slot de bouw en het gebruik van woorden, woordgroepen en zinnen. In verband met het leren van de uitspraak zijn geluidsvoorzieningen voor Grammatica I onontbeerlijk. Voor de rest van de stof zijn deze voorzieningen niet vereist. De leerstof wordt aangeboden op drie niveaus. Die opbouw is cumulatief. Wat in het lagere bestand zit, wordt bekend verondersteld en gedeeltelijk kort herhaald. In Grammatica I is aandacht besteed aan aspecten die in de basisfase van het leren van Nederlands als tweede taal van belang zijn. Grammatica II en III bevatten de onderwerpen die in tussenfase en schakelfase aan bod horen te komen. Vooral de vormgrammatica staat in deze computerlessen centraal. Voor de semantiek verwijzen we naar de semantische trainingsprogramma's van Woordkennis 1-5. Eveneens een Muiswerkpakket.

OMVANG

Het totale pakket bestaat uit 15 toetsen en 196 oefeningen. De volgende onderdelen zijn te onderscheiden.

- De computerbestanden van Grammatica I, Grammatica II en Grammatica III. Elk bestand bestaat uit: oefeningen die onderverdeeld zijn naar probleemgebied; één uitgebreide toets waarin alle onderwerpen in gelijke mate aan de orde komen en vier deelttoetsen waarin een deel van de problemen aan de orde komt. De toetsen kunnen zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt worden, omdat ze elke keer anders zijn, maar wél dezelfde problemen bevragen.
- Uitgebreide helpfiles in zogenaamd 'pdf-formaat'.
- Een overzichtelijke handleiding op papier.

DIAGNOSE

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof.

De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod; veelgemaakte fouten worden als het ware uitgelokt. De foute en goede antwoorden, die gecodeerd zijn, worden opgevangen en gerubriceerd. Zo komt de diagnose tot stand. Met behulp van de diagnose wordt een oefenprogramma op maat samengesteld. Dat wil zeggen: rubrieken waarin fouten werden gemaakt, worden vertaald in oefeningen die de oefenstof uit die rubriek aanreiken en oefenen. De leerling wordt door de oefeningen heen geleid die zwakke plekken in zijn kennis opvullen. Na het oefenen kan hij opnieuw een toets doen.

Het beginscherm van Grammatica 1 met de knop waaronder alle toetsen zitten (Wat weet je al?) en de knop waaronder alle oefeningen te vinden zijn. De knop met het persoonlijk oefenprogramma 'Jouw oefeningen' verschijnt pas na het maken van een toets.

Het stellen van een diagnose kan ook onderdrukt worden als een docent bijvoorbeeld een toets wil geven om een cijfer te bepalen, als het gaat om een evaluatieve toets dus. Dit gebeurt door de optie 'activeer diagnose' uit te zetten (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND).

TOETSEN

De toetsen in een Muiswerkprogramma zijn een afspiegeling van de inhoud. Elk bestand van Grammatica I-III heeft één overkoepelende toets en vier deoltoetsen (totaal 15 toetsen). U kunt dus kiezen voor het oefenen in deelgebieden of in grotere gehelen. Zie voor de manieren waarop u met het programma kunt werken het hoofdstuk over Didactiek. De toetsen worden zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt. U kunt zelf instellen of oefenprogramma's voor de groep leerlingen worden gegenereerd. Bij een evaluatie kan het genereren achterwege blijven (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND). De toetsen zijn elke keer anders, maar bevragen wél steeds dezelfde problemen.

UITLEGSCHERMEN

De uitlegschermen van Muiswerk Grammatica I-III hebben géén vaste opbouw. Ze worden gebruikt voor het geven van uitleg, aanwijzingen, schema's en voorbeelden. De leerling kan ze voortdurend raadplegen.

Regels voor het meervoud

klinker op het eind: meervoud op -s	→	tasjes ruzies haltes
-el, -em, -er - zonder klemtoon: meervoud op -s	→	lepels bloesems kelders
andere uiteinden: meervoud op -en	→	ballen kommen vragen proeven

1 van 3

Ok Geluid Volgende

Sanne Kat ©69 Grammatica 1 n2 F2 Meervoud typen

Uitlegscherm (1 van 3) met de belangrijkste regels voor het meervoud van zelfstandige naamwoorden. Er worden regels uitgelegd die in het gewone taalonderwijs vrijwel nooit aan de orde komen.

GRAMMATICA I

Muiswerk Grammatica I bestaat uit 5 toetsen en 70 oefeningen. Er zijn 125 uitlegschermen. In totaal zijn 1016 vragen (in 2327 variaties) en 1069 woorden verwerkt. De meeste oefeningen en vooral de toetsen, zijn elke keer anders: er worden andere zinnen en andere woorden gebruikt voor het behandelen en toetsen van steeds dezelfde problemen. Het programma bevat vele uren oefenmateriaal waar de leerling zelfstandig mee kan werken.

De stof van Grammatica I is te verdelen naar onderwerp. Een onderwerp is altijd weer onderverdeeld in deelonderwerpen. De rubrieken op basis waarvan Muiswerk de diagnose stelt, vallen hiermee samen. De naam van een rubriek is dus de naam van een deelonderwerp. Grammatica I heeft vier afdelingen. Per afdeling is er een variabele deeltaets voor diagnose en evaluatie. De afdelingen zijn: *klanken en letters; naamwoorden; voorzetsel, voornaamwoord, vraagwoord, telwoord; werkwoord en zin*. Hier volgt van elk onderwerp een nadere omschrijving.

KLANKEN EN LETTERS

De stof van 'Klanken en letters' wordt in Deeltaets 1 bevestigd. Een doel van deze afdeling is het leren herkennen van klanken van Nederlandse woorden. Zowel klinkers, medeklinkers als tweeklanken komen aan de orde. Een accent ligt op het herkennen van de lange klank in open en gesloten lettergreep. Het andere doel van deze afdeling is het leren van enkele belangrijke basisregels van de spelling, bijvoorbeeld: welke letters schrijf je meestal op het eind van een woord (z en v niet, s en f wel). Ook de verkortingsregel ('hand' vanwege 'handen') wordt gepresenteerd en geoefend. De meeste oefeningen in dit gedeelte komen alléén tevoorschijn als er een geluidsvoorziening op de computer aanwezig is.

Oefening uit Grammatica I met als oefenvorm 'Rijen'. De leerling moet aangeven in welke rij het gepresenteerde woord thuishoort. Na aanwijzen wordt alleen het goede woord geplaatst.

Het onderwerp 'klanken en letters' is verdeeld over vier rubrieken (A, B, C en D). Bij elke rubriek horen twee of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

NAAMWOORDEN

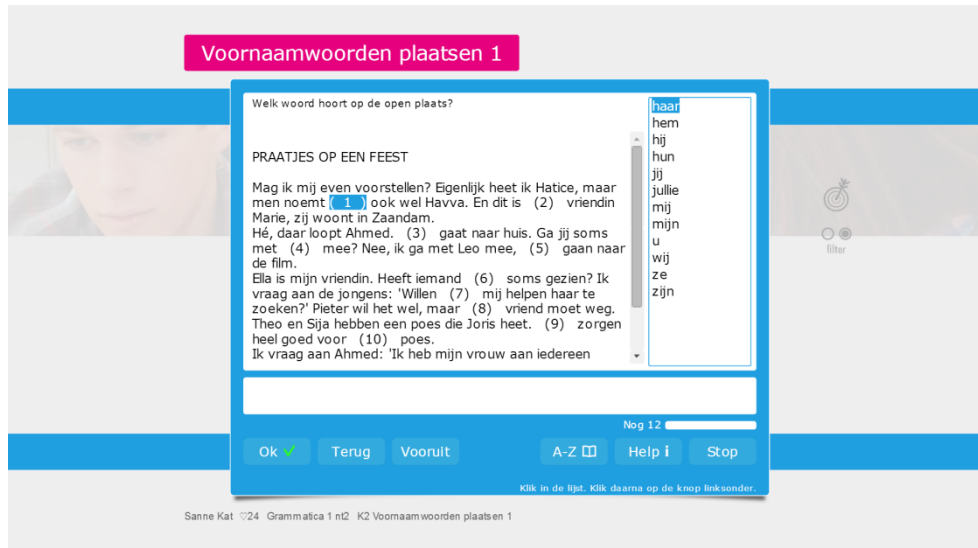
Deeltoets II van Grammatica I gaat vooral over het substantief en het adjectief. Deze woordsoorten moeten leerlingen herkennen, alvorens ze toekomen aan gebruik en spelling. In de oefeningen die horen bij deze deeltoets leren ze dat ook. Daarna wordt aandacht besteed aan de keuze van het juiste lidwoord, waarbij de leerling moet letten op vormkenmerken zoals die van meervoud, verkleinwoord en enkele andere uitgangen. De spelling van het meervoud van het substantief beperkt zich tot woorden die eindigen op -en en -s, waarbij aanpassing van de spelling nog niet productief hoeft te gebeuren. De regels voor het maken van verkleinwoorden op -je, -tje en -pje worden gegeven en geoefend. Bij het adjectief gaat het vooral om de eenvoudige verbuiging: wanneer gebruik je de -e als uitgang en wanneer niet? Verder komen de trappen van vergelijking aan de orde: de vorm en de toepassing.

Het onderwerp 'naamwoorden' is verdeeld over vijf rubrieken (E, F, G, H, I). Bij elke rubriek horen twee of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

VOORZETSEL, VOORNAAMWOORD, VRAAGWOORD, TELWOORD

Vier woordsoorten worden behandeld in het gedeelte dat past bij Deeltoets III. Bij het voorzetsel hebben we ons beperkt tot voorzetsels met een concrete betekenis: plaats, tijd, ruimte etc. De betekenis van de belangrijkste voorzetsels wordt behandeld en het gebruik ervan wordt geoefend. Van de voornaamwoorden komen het persoonlijk, het bezittelijk, het vragend, het aanwijzend en het onbepaalde voornaamwoord aan de orde. Bij het persoonlijk voornaamwoord wordt aandacht besteed aan het gebruik van de benadrukte en de niet benadrukte vorm. Bij de telwoorden gaat het over: gewoon telwoord, rangtelwoord, getallen met decimalen en breuken.

Het onderwerp 'voorzetsel, voornaamwoord, vraagwoord, telwoord' is verdeeld over zeven rubrieken (J, K, L, M, N, O, P). Bij elke rubriek horen een of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

Oefening uit Grammatica I met als oefenvorm 'plaats woord in tekst'. Rechts staan de woorden die geplaatst moeten worden. De leerling wijst aan op welke plaats elk woord hoort. Onder de informatieknop zit het spiekscherm waar de oefening mee begint. Ook tussentijds kan dit scherm geraadpleegd worden.

WERKWOORD EN ZIN

De behandeling van werkwoorden en zinnen is eenvoudig gehouden in Grammatica I. Deeltoets IV bestrijkt dit gebied. Allereerst moeten de leerlingen het werkwoord leren herkennen. Om een notie te krijgen van wat een werkwoord is, wordt in de eenvoudigste les gebruikgemaakt van plaatjes. Vervolgens leren ze uit vormen van de tegenwoordige tijd de infinitief afleiden. Door een eenvoudige oefening wordt duidelijk dat een werkwoord een verschil in tijd aan kan geven. Dan komen de vormen van de meest gebruikte onregelmatige werkwoorden aan bod: van de werkwoorden 'zijn' en 'hebben' de vormen van tegenwoordige zowel als verleden tijd en van de veelgebruikte (modale) werkwoorden 'gaan', 'mogen', 'kunnen', 'moeten', 'willen', en 'zullen' de tegenwoordige tijd. Ze leren wat de stam van een werkwoord is, en ze leren de regels van het regelmatige werkwoord in de tegenwoordige tijd aan de hand van de voorbeeldwerkwoorden: 'werken', 'worden' en 'vinden'. Wat de zinsbouw betreft komen aan bod de woordvolgorde van gewone zin en van de vraagzin.

Het onderwerp 'werkwoorden en zinnen' is verdeeld over vijf rubrieken (Q, R, S, T, U). Bij elke rubriek horen twee of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN GRAMMATICA I

De namen van de oefeningen die over het rubrieksonderwerp gaan, staan in de tweede kolom in volgorde van niveau. (*) betekent: met geluid. Komen in één oefening verschillende problemen aan de orde, dan staat zo'n oefening in meer dan één rubriek. In de rubriek 'Kenmerken' ziet u: □ = aantal opgaven, ■ = aantal uitlegschermen.

Onderwerp	Naam	Oefenvorm	Kenmerken
Alle onderwerpen	Totaaltoets Grammatica I (*)	meerkeuze	□ 42 ■ 0
Klanken/letters	Deeltoets 1 (*)	meerkeuze	□ 20 ■ 0
A Klank en letter	1 Medeklinkers (*) 2 Klinkers (*) 3 Welke klank (*) 4 Spellen (*)	meerkeuze meerkeuze meerkeuze meerkeuze	□ 18 ■ 1 □ 20 ■ 1 □ 12 ■ 1 □ 12 ■ 3
B Een of twee	1 Lettergrepen 2 Open of gesloten (*) 3 Lange klank herkennen 4 Lange klank zoeken 5 Lange of korte klank 6 Klanken vergelijken	meerkeuze meerkeuze meerkeuze stenen rijen meerkeuze	□ 12 ■ 1 □ 12 ■ 1 □ 16 ■ 1 □ 10 ■ 2 □ 20 ■ 1 □ 12 ■ 2
C Eindklanken	1 Korte woorden maken 2 Woorden lang maken 3 S of Z 4 Goede vorm kiezen	open vraag open vraag rijen meerkeuze	□ 10 ■ 1 □ 12 ■ 2 □ 20 ■ 1 □ 12 ■ 3
D Verkortingsregel	1 Korter maken 2 T of D 3 Goede uitgang kiezen	open vraag rijen meerkeuze	□ 12 ■ 1 □ 20 ■ 1 □ 12 ■ 1
Naamwoorden	Deeltoets 2 (*)	meerkeuze	□ 18 ■ 0
E Substantief en lidwoord	1 Plaatjes van substantieven 2 Substantief herkennen 3 Meervoud herkennen 4 DE-woord of HET-woord 5 De of het typen	plaatje verklaren stenen meerkeuze rijen open vraag	□ 12 ■ 1 □ 10 ■ 1 □ 12 ■ 1 □ 20 ■ 3 □ 12 ■ 3
F Substantief meervoud	1 Meervoud -EN of -S 2 Meervoud typen	rijen open vraag	□ 20 ■ 2 □ 15 ■ 3
G Verkleinwoord	1 Verkleinwoorden zoeken 2 Typ het verkleinwoord	wijs aan in tekst open vraag	■ 2 □ 12 ■ 2
H Adjectief	1 Wat is een adjectief? 2 Adjectieven zoeken 3 Rood of rode 4 Typ de juiste vorm	wijs aan in zin wijs aan in tekst open vraag open vraag	□ 10 ■ 1 ■ 2 □ 10 ■ 1 □ 13 ■ 2
I Trappen	1 Trappen aanwijzen 2 Trappen gebruiken 2 Trappen invullen	wijs aan in tekst plaats woord open vraag	■ 2 ■ 3 □ 15 ■ 2
Voorzetsel, voornaam- wrd, vraagwrd, telwrd	Deeltoets 3 (*)	meerkeuze	□ 22 ■ 0
J Voorzetsel	1 Voorzetsels (*) 2 Voorzetsels aanwijzen 3 Voorzetsels plaatsen 4 Voorzetsel in zin	plaatje verklaren wijs aan in tekst plaats woord meerkeuze	□ 9 ■ 1 ■ 3 ■ 3 □ 16 ■ 2
K Persoonlijk voor- naamwoord	1 Typ een voornaamwoord 2 Voornaamwoorden plaatsen 1 2 Met of zonder nadruk 3 Voornaamwoord kiezen	open vraag plaats woord open vraag meerkeuze	□ 10 ■ 2 ■ 3 □ 10 ■ 1 □ 12 ■ 3
L Bezittelijk vnwrd	1 Bezittelijk voornaamwoord 2 Voornaamwoorden plaatsen 2	open vraag plaats woord	□ 14 ■ 2 ■ 2
M Aanw. vnwrd	1 Aanwijzend voornaamwoord 2 Juiste vorm kiezen	open vraag meerkeuze	□ 12 ■ 2 □ 8 ■ 2
N Vraagwoord	1 Vraagwoord kiezen 2 Vraagwoord invullen	plaats woord open vraag	■ 2 □ 12 ■ 2
O Telwoord	1 Nummers en rangen	koppels	□ 10 ■ 2

	2 Telwoorden	koppels	☐ 10 ☒ 3
P Onbepaald voor- naamwoord	1 Onbepaald woord plaatsen 2 Onbepaald voornaamwoord	plaats woord meerkeuze	☒ 3 ☐ 10 ☒ 2
Werkwoord en zin	Deeltoets 4 (*)	meerkeuze	☐ 18 ☒ 0
Q Werkwoorden	1 Werkwoorden in beeld 2 Werkwoorden aanwijzen 3 Typ het hele werkwoord	plaatje verklaren wijs aan in tekst open vraag	☐ 12 ☒ 1 ☐ 16 ☒ 2 ☐ 12 ☒ 2
R Hebben en zijn	1 Toen of nu 2 Zijn en hebben	rijen meerkeuze	☐ 20 ☒ 1 ☐ 12 ☒ 2
S Veelgebruikte werk- woorden	1 Werkwoorden plaatsen 2 Juiste vorm typen	plaats woord open vraag	☒ 4 ☐ 14 ☒ 3
T Tegenwoordige tijd	1 Stammen typen 2 Werken en vinden 3 Werken, vinden, worden	open vraag open vraag meerkeuze	☐ 18 ☒ 1 ☐ 12 ☒ 1 ☐ 14 ☒ 2
U Woordvolgorde	1 Vraag of geen vraag 2 Zinnen maken 3 Vraagzinnen maken 4 Vraag of antwoord geven	rijen volgorde volgorde open vraag	☐ 20 ☒ 2 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 3
V Eigen oefeningen	1 Eigen oefening - meerkeuze 2 Eigen oefening - rijen 3 Eigen oefening - stenen 4 Eigen oefening - koppels 5 Eigen oefening - koppelpuzzel	meerkeuze rijen stenen koppels koppelpuzzel	☐ 10 ☒ 1 ☐ 20 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1

GRAMMATICA II

Muiswerk Grammatica II bestaat uit 5 toetsen en 66 oefeningen. Er zijn 147 uitlegschermen. In totaal zijn 1158 vragen (in 2463 variaties) en 1467 woorden verwerkt. De meeste oefeningen en vooral de toetsen, zijn elke keer anders: er worden andere zinnen en andere woorden gebruikt voor het behandelen en toetsen van steeds dezelfde problemen. Het programma bevat vele uren oefenmateriaal waar de leerling zelfstandig mee kan werken.

De stof van Grammatica II is te verdelen naar onderwerp. Een onderwerp is altijd weer onderverdeeld in deelonderwerpen. De rubrieken op basis waarvan Muiswerk de diagnose stelt, vallen hiermee samen. De naam van een rubriek is dus de naam van een deelonderwerp. Grammatica I heeft vier afdelingen. Per afdeling is er een variabele deeltoets voor diagnose en evaluatie. De afdelingen zijn: *klanken en letters; naamwoorden; voorzetsel, voornaamwoord, werkwoord; werkwoord en zin*. Hier volgt van elk onderwerp een nadere omschrijving. De inhoud staat voor de leerling in overzichtelijke uitlegschermen en vormt de basis voor de oefeningen. Tijdens het oefenen kan de uitleg op elk gewenst moment opnieuw nagelezen worden.

KLANKEN EN LETTERS

De stof van 'Klanken en letters' wordt in Deeltoets 1 bevraagd. Een doel van deze afdeling is het leren herkennen van klanken van Nederlandse woorden en belangrijke groepen leenwoorden. Zowel klinkers, medeklinkers als tweeklanken komen aan de orde. Het andere doel van deze afdeling is het leren spellen van Nederlandse woorden: de lange klanken, de lange ee, het gebruik van een of twee medeklinkers. De laatste twee oefeningen komen alleen tevoorschijn als de computer een geluidsvoorziening heeft. De doelen van 'klanken en letters' zijn zonder deze voorziening niet goed te bereiken.

Het onderwerp 'klanken en letters' is verdeeld over twee rubrieken (A en B). Bij elke rubriek horen oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

NAAMWOORDEN

Deeltoets II van Grammatica II gaat vooral over het substantief en het adjectief. Er wordt opnieuw aandacht besteed aan de keuze van het juiste lidwoord, maar nu moet ook gelet worden op enkele semantische kenmerken van de substantieven. Daarnaast komt de keuze voor een bepaald of onbepaald lidwoord aan de orde. De spelling van het meervoud van het substantief beperkt zich opnieuw tot -en en -s, maar nu moet de spelling van het woord zo nodig ook worden aangepast. De regels voor het maken van verkleinwoorden op -je, -tje, -pje, -etje en -kje worden gegeven en geoefend. Bij het adjectief gaat het weer om de verbuiging: wanneer gebruik je de -e als uitgang en wanneer niet? In deze afdeling komen de als adjectief gebruikte voltooid deelwoorden aan de orde, evenals de stofnamen. Het onderscheid tussen adjectieven die één, dan wel twee vormen hebben, wordt gebruikt als leidraad voor de juiste spelling. In deze sectie wordt ook enige aandacht besteed aan de woordvorming: persoonsnamen worden afgeleid van werkwoorden en vrouwelijke beroepsnamen van mannelijke beroepsnamen.

Het onderwerp 'naamwoorden' is verdeeld over vijf rubrieken (C, D, E, F, G). Bij elke rubriek horen een of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

Adjectief aanwijzen

Welk woord is een ADJECTIEF?

De Egyptenaren gebruikten de GEPLETTE stengel van de papyrusplant om op te schrijven. Ze deden dat met een stevig rietpenseel en zwarte inkt. Ook gebruikten ze wel kleine, met gips BESTREKEN plankjes waarop vooral korte aantekeningen werden gemaakt. Toen ook andere volken de papyrusplant gingen gebruiken, werd het materiaal schaars en erg duur. Men begon toen op schoongeschraapte huiden van runderen, schapen en geiten te schrijven. Dat heette perkament. Als dat niet was schoongeschraapt, kon het gaan stinken. Papyrus en perkament werden aanvankelijk opgerold. Pas later ontdekte men dat het handiger was om het in vellen te snijden. Papyrus was nogal ruw om op te schrijven. Perkament was veel gladder. Je moest er bij het schrijven een beetje in krassen. Daarvoor werd de puntiae ganzeveer

geplette
bestreken

Ok Nog 15

A-Z Help Stop

Klik op de juiste plek. Klik daarna op de knop links onder.

Sanne Kat ©47 Grammatica 2 n2 F1 Adjectief aanwijzen

Oefening uit Grammatica II van het type 'Wijs aan in tekst'. De leerling moet woorden met een bepaald kenmerk aanwijzen; in dit geval adjectieven. De goed aangewezen woorden komen rechts in de lijst. In de tekst krijgen ze grote letters.

VOORZETSEL, VOORNAAMWOORD, WERKWOORD

In de derde afdeling van Grammatica II komen verschillende woordsoorten aan bod. Om te beginnen de voorzetsels. Niet langer gaat het nu om voorzetsels met een puur letterlijke betekenis. Het gebruik van achterzetsels wordt gedemonstreerd en geoefend, evenals de combinatie van 'er' plus voorzetsel. Het betrekkelijk voornaamwoord is nog niet eerder behandeld. Hier gaat het erom te leren herkennen naar welke antecedent het verwijst én om de keuze tussen 'die', 'dat', of een relatief woord met voorzetsel (waarin, waardoor). Allerlei onbepaalde voornaamwoorden passeren de revue (je, men, alle, iedereen) en het gebruik van de wederkerende en wederkerige voornaamwoorden wordt uitgelegd en geoefend. In een verzameloefening ko-

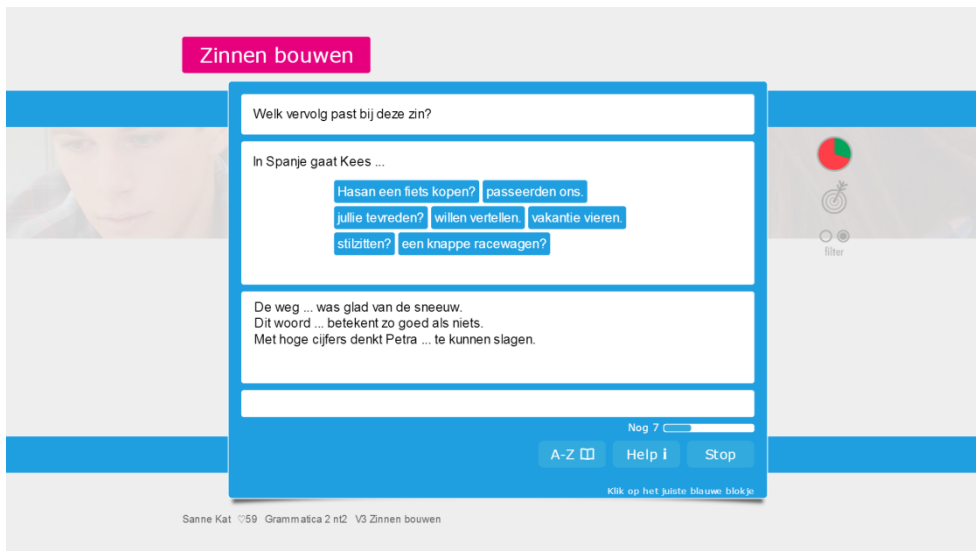
men de persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend voornaamwoorden nog even terug. En dan zijn we bij de werkwoorden. In eerste instantie aandacht voor de woordvorming: ont-woorden, ver-woorden, en woorden die met be- en her- beginnen. Niet alleen wordt de betekenis geleerd, ook moet het produktieve procédé toegepast worden. Tot slot in deze afdeling aandacht voor het herkennen van de infinitief en het leren afleiden ervan uit het vervoegde werkwoord.

Het onderwerp 'voorzetsel, voornaamwoord, werkwoord' is verdeeld over zeven rubrieken (H, I, J, K, L, M, N). Bij elke rubriek horen één of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

WERKWOORD EN ZIN

In de vierde afdeling van Grammatica II aandacht voor het werkwoord en het gebruik ervan in de zin. Het eerste onderwerp is 'de tijd'. Uitgelegd wordt hoe je de verschillende tijden van het werkwoord kunt gebruiken om te praten over verleden, heden en toekomst of over iets algemeen. Dan komt het herkennen van de persoonsvorm aan de orde. In Grammatica I is de vervoeging van de persoonsvorm in de tegenwoordige tijd al behandeld, in deze afdeling van Grammatica II is de verleden tijd aan de beurt. Voor de allochtone leerling is de verleden tijd van het onregelmatige werkwoord natuurlijk een probleem. Daar hebben we ook hier geen pasklare oplossing voor. Een select aantal onregelmatige verleden tijden worden gepresenteerd in een van de uitlegschermen; voor de rest zal de leerling toch een woordenboek moeten raadplegen. Natuurlijk wordt ook aan de regelmatige vormen van de verleden tijd aandacht besteed, in oefeningen met heel veel data, waar iedere keer andere vormen verschijnen, maar waarin toch steeds dezelfde problemen aan de orde komen. In deze afdeling ook aandacht voor de mogelijkheden om over de toekomst te praten: in de presens, óf met behulp van 'gaan' of 'zullen'. Bij de spelling van de verleden tijd wordt voor het eerst het onderwerp belangrijk. Het herkennen van het subject is ook van belang voor het kunnen vaststellen van de juiste volgorde van zinsdelen in een zin. Voor het kunnen vormen van ontkennende zinnen wordt het verschil in gebruik van 'niet' en 'geen' behandeld en geoefend. Bij gebiedende zinnen gaat het niet alleen om de vorm van de meest botte imperatief, maar ook om de gevoelswaarde van de verschillende soorten. De laatste rubriek tenslotte is die van de zinsbouw, waarbij nu de aanwijzing kan worden gehanteerd dat de persoonsvorm op de tweede plaats staat en dat in een gewone zin de andere werkwoorden achteraan komen.

Het onderwerp 'werkwoord en zin' is verdeeld over acht rubrieken (O, P, Q, R, S, T, U, V). Bij elke rubriek horen één of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

Oefening uit Grammatica II van het type 'Koppels'. Links staat een woord dat gecombineerd moet worden met een vervolgzin uit de rij rechts. Na aanwijzen van de juiste combinatie wordt de zin in de rij onderaan geplaatst.

OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN GRAMMATICIA II

De indeling van onderwerpen van Muiswerk Grammatica II is gebaseerd op de problemen die een leerling kan hebben met het Nederlands. Die stof is hierboven beschreven. De namen van de oefeningen die over het rubrieksonderwerp gaan, staan in de tweede kolom in volgorde van niveau. (*) betekent: met geluid. Komen in één oefening verschillende problemen aan de orde, dan staat zo'n oefening in meer dan één rubriek. In de rubriek 'Kenmerken' ziet u hoeveel uitlegsschermen de oefening heeft, en hoeveel opgaven: □ = aantal opgaven, ■ = aantal uitlegsschermen.

Onderwerp	Naam	Oefenvorm	Kenmerken
Alle onderwerpen	Totaaltoets Grammatica II	meerkeuze	□ 45 ■ 0
Klanken/letters	Deeltoets 1	meerkeuze	□ 15 ■ 0
A Klanken lezen	1 Tweelingen 2 Klanken vergelijken	koppels meerkeuze	□ 10 ■ 1 □ 12 ■ 4
B Klanken spellen	1 Open of gesloten 2 Een of twee medeklinkers 3 De lange e 4 Een of twee klinkers 5 Lang of kort (*) 6 Woorddictee (*)	stenen rijen rijen meerkeuze meerkeuze open vraag	□ 10 ■ 1 □ 20 ■ 2 □ 20 ■ 1 □ 15 ■ 3 □ 10 ■ 2 □ 12 ■ 4
Naamwoorden	Deeltoets 2	meerkeuze	□ 25 ■ 0
C Substantief en lidwoord	1 Substantief in tekst 2 De of het sorteren 3 De of het typen 4 Bepaald of onbepaald 5 Lidwoord kiezen	wijs aan in tekst rijen vul in in zin rijen meerkeuze	□ 22 ■ 2 □ 20 ■ 3 □ 20 ■ 3 □ 20 ■ 2 □ 12 ■ 4
D Meervoud	1 Meervoud kiezen 2 Meervoud typen	meerkeuze vul in in zin	□ 12 ■ 2 □ 15 ■ 2
E Verkleinwoord	1 Verkleinwoord invullen 2 Goede woorden zoeken	vul in in zin stenen	□ 12 ■ 2 □ 10 ■ 2
F Adjectief	1 Adjectief aanwijzen	wijs aan in tekst	□ 17 ■ 2

	2 Met of zonder -e 3 Adjectief invullen 4 Adjectief kiezen	rijen vul in in zin meerkeuze	☐ 20 ☒ 1 ☐ 14 ☒ 1 ☐ 14 ☒ 2
G Woordvorming	1 Persoonsnamen 2 Vrouwelijke vormen 3 Persoonsnamen invullen	koppels koppels vul in in zin	☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 14 ☒ 2
Voorzetselvoornaamwoord, werkwoord	Deeltoets 3	meerkeuze	☐ 24 ☒ 0
H Voorzetsel	1 Vraag en antwoord 2 Gebruik voorzetsel	koppels meerkeuze	☐ 10 ☒ 2 ☐ 18 ☒ 2
I Betrekkelijk voornaamwoord	1 Hoofdwoord aanwijzen 2 Die of dat 3 Betrekkelijk voornaamwoord	wijs aan in zin rijen meerkeuze	☐ 12 ☒ 1 ☐ 20 ☒ 1 ☐ 12 ☒ 2
J Onbepaald voornaamwoord	1 Onbepaald woord plaatsen 2 Onbepaald voornaamwoord	plaats woord meerkeuze	☐ 16 ☒ 5 ☐ 12 ☒ 3
K Andere voornaamwoorden	1 Voornaamwoord kiezen 2 Voornaamwoorden	meerkeuze meerkeuze	☐ 12 ☒ 2 ☐ 12 ☒ 4
L Wederkerend voornaamwoord	1 Zich-woord invullen 2 Zich-woorden	vul in in zin meerkeuze	☐ 10 ☒ 2 ☐ 10 ☒ 2
(M) Werkwoord woordvorming	1 Ont-werkwoorden 2 Ver-werkwoorden 3 Werkwoorden maken	stenen stenen vul in in zin	☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 14 ☒ 2
(N) Infinitief	1 Infinitief 2 Infinitief gebruiken	wijs aan in tekst vul in in zin	☐ 17 ☒ 2 ☐ 15 ☒ 3
Werkwoord en zin	Deeltoets 4	meerkeuze	☐ 25 ☒ 0
O Tijden	1 Tijden sorteren 2 Tijden herkennen	rijen meerkeuze (4)	☐ 20 ☒ 3 ☐ 14 ☒ 3
P Persoonsvorm	1 Persoonsvormen aanwijzen 2 Persoonsvorm kiezen	wijs aan in tekst wijs aan in zin	☐ 22 ☒ 4 ☐ 12 ☒ 3
Q Verleden tijd	1 Hele werkwoord en verleden tijd 2 Onregelmatige werkwoorden 3 Regelmatig of niet 4 Regelmatige vorm invullen 5 Verleden tijd	koppels vul in in zin rijen vul in in zin meerkeuze (4)	☐ 10 ☒ 3 ☐ 12 ☒ 2 ☐ 20 ☒ 2 ☐ 12 ☒ 1 ☐ 12 ☒ 4
R Toekomstige tijd	1 Toekomstige tijd	vul in in zin	☐ 12 ☒ 2
S Subject	1 Vooraan of niet 2 Subject aanwijzen	rijen wijs aan in zin	☐ 20 ☒ 3 ☐ 12 ☒ 4
T Ontkenning	1 Niet of geen 2 Ontkennen	rijen vul in in zin	☐ 20 ☒ 2 ☐ 12 ☒ 2
U Gebieden	1 Vriendelijk of niet 2 Gebieden	rijen meerkeuze	☐ 20 ☒ 1 ☐ 12 ☒ 1
V Zinsbouw	1 Goede en foute zinnen 2 Vragen beantwoorden 3 Zinnen bouwen 4 Woordvolgorde	rijen vul in in zin koppels meerkeuze	☐ 20 ☒ 2 ☐ 10 ☒ 2 ☐ 10 ☒ 2 ☐ 15 ☒ 2
W Eigen oefeningen	1 Eigen oefening - meerkeuze 2 Eigen oefening - rijen 3 Eigen oefening - stenen 4 Eigen oefening - koppels 5 Eigen oefening - koppelpuzzel	meerkeuze rijen stenen koppels koppelpuzzel	☐ 10 ☒ 1 ☐ 20 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1 ☐ 10 ☒ 1

GRAMMATICA III

Muiswerk Grammatica III bestaat uit 5 toetsen en 60 oefeningen. Er zijn 187 uitlegschermen en 56 geluidsbestanden. In totaal zijn 1186 vragen (in 3148 variaties) en 1258 woorden verwerkt. De meeste oefeningen en vooral de toetsen, zijn elke keer anders: er worden andere zinnen en andere woorden gebruikt voor het behandelen en toetsen van steeds dezelfde problemen. Het programma bevat vele uren oefenmateriaal waar de leerling zelfstandig mee kan werken.

De stof van Grammatica III is te verdelen naar onderwerp. Een onderwerp is altijd weer onderverdeeld in deelonderwerpen. De rubrieken op basis waarvan Muiswerk de diagnose stelt, vallen hiermee samen. De naam van een rubriek is dus de naam van een deelonderwerp. Grammatica III heeft vier hoofdonderwerpen. Per hoofdonderwerp is er een variabele deeltoets voor diagnose en evaluatie. De hoofdonderwerpen zijn: *klanken en letters; naamwoorden; voornaamwoord, voorzetsel, werkwoord; werkwoord en zin*. Hier volgt van elk onderwerp een nadere omschrijving. De inhoud staat voor de leerling in overzichtelijke uitlegschermen en vormt de basis voor de oefeningen. Tijdens het oefenen kan de uitleg op elk gewenst moment opnieuw nagelezen worden.

KLANKEN EN LETTERS

De stof van 'Klanken en letters' wordt in Deeltoets 1 bevraagd. Een doel van deze afdeling is vooral het leren schrijven van Nederlandse woorden volgens de basisregels. Ook beruchte tweelingklanken zoals ei/ij, au/ou en g/ch worden behandeld, evenals het gebruik van hoofdletters in Nederlandse woorden en zinnen. Wat de uitspraak betreft is er aandacht voor de CH en de C, die in veel leenwoorden voorkomen en voor het trema. Twee oefeningen komen alleen tevoorschijn als de computer een geluidsvoorziening heeft. De doelen van 'klanken en letters' zijn zonder deze voorziening niet goed te bereiken.

Het onderwerp 'klanken en letters' is verdeeld over twee rubrieken (A en B). Bij elke rubriek horen oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

NAAMWOORDEN

Deeltoets II gaat vooral over substantief en adjectief. Er wordt opnieuw aandacht besteed aan bepaald of onbepaald gebruik van het substantief en aan het weglaten van het lidwoord in speciale gevallen. De spelling van het meervoud van het substantief wordt nu min of meer compleet behandeld. Bij de verkleinwoorden komen nu ook de onregelmatige vormen aan de orde. Ook aan het bijzondere gebruik van verkleinwoorden wordt aandacht geschonken. Een nieuw onderwerp is dat van de samenstellingen. Bij de adjectief komen naast de als adjectief gebruikte voltooid deelwoorden ook de stofnamen en enkele onverbuigbare adjectieven aan de orde. De woordvorming in deze rubriek gaat over zowel substantieven als adjectieven. Aan de orde komen woorden met de achtervoegsels *-heid, -ing, -te, -baar, -loos, en -lijk* en woorden met de voorvoegsels *wan-, mis en on-*.

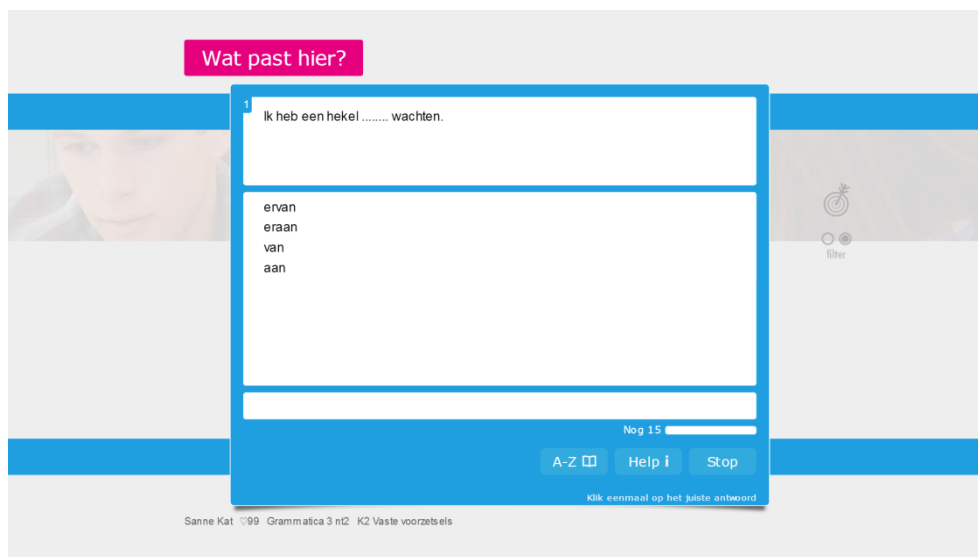
Het onderwerp 'naamwoorden' is verdeeld over zes rubrieken (C, D, E, F, G, H). Bij elke rubriek horen een of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

VOORZETSEL, VOORNAAMWOORD, WERKWOORD

Deeltoets III beslaat een breed gebied. Aan de orde komen op de eerste plaats de voornaamwoorden. Bij het betrekkelijk voornaamwoord gaat het onder andere om het onderscheid tussen *die, dat, wie en wat*. Bij het wederkerend voornaamwoord wordt ook het verschijnsel behandeld dat sommige werkwoorden altijd zo'n voornaamwoord bij zich hebben en andere niet. Natuurlijk is er ook aandacht voor de bijzondere vormen 'zichzelf' en 'elkaar'. Bij het voorzetsel staat het verschijnsel van de vaste combinaties centraal, én dat van de koppeling van het voorzetsel aan 'er'.

Bij de behandeling van het werkwoord is de tijd rijp voor behandeling van het complete algoritme van de spelling. Op de eerste plaats komt het voltooid deelwoord: de spelling van regelmatige en onregelmatige vormen en de combinatie met 'hebben' of 'zijn'. Dan wordt het begrip 'persoonsvorm' behandeld. Natuurlijk is die persoonsvorm reeds talloze malen aan de orde geweest, maar de term is nog niet eerder gevallen. Op basis van de vraag 'ja of nee persoonsvorm' leert de student het algoritme toepassen. De 'tweelingwoorden', die hetzelfde uitgesproken, maar verschillend gespeld worden, spelen in de oefeningen een belangrijke rol. In het kader van de behandeling van het werkwoord ook aandacht voor de scheidbare werkwoorden en de manier waarop deze werkwoorden in de zin gebruikt worden. De betekenis van het accent voor het al dan niet scheidbaar zijn van sommige woorden, wordt behandeld. Tot slot in deze afdeling aandacht voor de verbanden tussen woorden: de van elkaar afgeleide substantieven, adjectieven en werkwoorden. Ze worden in dit verband 'familiewoorden' genoemd.

De afdeling 'voornaamwoord, voorzetsel, werkwoord' is verdeeld over zeven rubrieken (I, J, K, L, M, N, O) Bij elke rubriek horen een of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

Meerkeuzeoefening uit Grammatica III. Het gaat hier om het aanwijzen van het juiste voorzetsel.

WERKWOORD EN ZIN

In de vierde afdeling van Grammatica III staan zinnen centraal. Het gaat in deze afdeling, en dus ook in de toets over deze afdeling, vooral om de manier waarop daarin de werkwoorden gebruikt worden. De eerste rubriek gaat over de infinitief: wanneer gebruik je daar bijvoorbeeld 'te' of 'om te' bij? Welke plaats heeft de infinitief als er ook nog andere werkwoorden zijn? De volgende rubriek heet 'verbindingswoorden'. We zijn dan aangekomen bij de samengestelde zin. Het gebruikte verbindingswoord bepaalt de woordvolgorde in de zin die volgt. Na een opstapje in het kiezen van het juiste verbindingswoord, gaat het in dit gedeelte verder dus vooral over die woordvolgorde.

In de rubriek die hierna komt, is er aandacht voor het gebruik van de tijden van het werkwoord. De verschillende tijden zijn behandeld, maar wat druk je ermee uit? Gaat het over de werkelijkheid of niet? Gaat het over het verleden of over de toekomst? Er zijn veel manieren om economisch met de taal om te gaan. Aan de orde komen ingekorte en weggelaten woorden en zinsdelen en de beknopte bijzin. De laatste rubriek betreft de vijf gebruiksmogelijkheden van het woordje 'er'.

De afdeling 'werkwoorden en zinnen' is verdeeld over zes rubrieken (P, Q, R, S, T, U) Bij elke rubriek horen een of meer oefeningen. De oefeningen zijn genummerd en staan onder de rubriek op volgorde van niveau.

OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN GRAMMATICA III

De indeling van onderwerpen van Muiswerk Grammatica III is gebaseerd op de problemen die een leerling kan hebben met het Nederlands. Die stof is hierboven beschreven. De namen van de oefeningen die over het rubrieksonderwerp gaan, staan in de tweede kolom in volgorde van niveau. (*) betekent: met geluid. Komen in één oefening verschillende problemen aan de orde, dan staat zo'n oefening in meer dan één rubriek. In de rubriek 'Kenmerken' ziet u hoeveel uit-

legschermen de oefening heeft, en hoeveel opgaven: □ = aantal opgaven, ■ = aantal uitlegschermen.

Onderwerp	Naam	Oefenvorm	Kenmerken
Alle onderwerpen	Totaaltoets Grammatica III	meerkeuze	□ 40 ■ 0
Klanken/letters	Deeltoets 1	meerkeuze	□ 16 ■ 0
A Klank en letter	1 Uitspraak van CH 2 Uitspraak van C 3 Ie of i 4 Met of zonder trema 5 Woorddictee (*) 6 Goede spelling kiezen (*)	stenen rijen rijen rijen vul in in zin meerkeuze	□ 10 ■ 1 □ 20 ■ 1 □ 20 ■ 2 □ 20 ■ 2 □ 15 ■ 3 □ 15 ■ 6
B Hoofdletters	1 Eigennamen 2 Met of zonder hoofdletter 3 Hoofdletter of niet	stenen rijen wijs aan in zin	□ 10 ■ 2 □ 20 ■ 1 □ 12 ■ 2
Naamwoorden	Deeltoets 2	meerkeuze	□ 24 ■ 0
C Substantief en lidwoord	1 Bepaald of onbepaald 2 Lidwoord kiezen	rijen meerkeuze	□ 20 ■ 3 □ 14 ■ 5
D Meervoud	1 Meervoud op -s 2 Meervoud ie-woorden 3 Meervoud	rijen meerkeuze meerkeuze	□ 20 ■ 3 □ 10 ■ 1 □ 10 ■ 5
E Verkleinwoord	1 Verkleinwoord goed of fout 2 Gebruik verkleinwoord	stenen meerkeuze	□ 10 ■ 3 □ 15 ■ 4
F Samenstellingen	1 Tussenletter -n- 2 Samenstellingen	rijen vul in in zin	□ 20 ■ 3 □ 12 ■ 4
G Adjectief	1 Adjectief zoeken 2 Adjectief afleiden 3 Adjectief kiezen	stenen vul in in zin meerkeuze	□ 10 ■ 1 □ 12 ■ 4 □ 18 ■ 4
H Woordvorming	1 Plaats het woord 2 Woorden vormen	plaats woord vul in in zin	□ 12 ■ 3 □ 16 ■ 2
Voorzetsel, , voornaamwoord, werkwoord	Deeltoets 3	meerkeuze	□ 22 ■ 0
I Betrekkelijk voornaamwoord	1 Die of dat 2 Betrekkelijk voornaamwoord	Rijen meerkeuze	□ 20 ■ 1 □ 12 ■ 4
J Wederkerend voornaamwoord	1 Met of zonder zich 2 Zich-woorden kiezen	rijen meerkeuze	□ 20 ■ 2 □ 15 ■ 3
K Voorzetsel	1 Voorzetsel plaatsen 2 Vaste voorzetsels	plaats woord meerkeuze	□ 14 ■ 3 □ 15 ■ 4
L Voltooid deelwoord	1 Regelmatig of niet 2 Hebben of zijn 3 Voltooid deelwoord invullen 4 Voltooid deelwoord kiezen	rijen rijen vul in in zin meerkeuze	□ 20 ■ 5 □ 20 ■ 5 □ 12 ■ 4 □ 12 ■ 7
M Werkwoordspelling	1 Persoonsvorm kiezen 2 Tegenwoordige tijd of deelwoord 3 Fouten aanwijzen 4 Werkwoord invullen	wijs aan in zin meerkeuze wijs aan in tekst vul in in zin	□ 12 ■ 3 □ 10 ■ 4 □ 12 ■ 5 □ 18 ■ 4
N Scheidbare werkwoorden	1 Hele werkwoord typen 2 Scheiden en gebruiken 3 Scheiden en invullen	vul in in zin vul in in zin vul in in zin	□ 10 ■ 2 □ 10 ■ 2 □ 15 ■ 4
O Woordfamilies	1 Woorden op -ist 2 Familiewoorden	rijen meerkeuze	□ 20 ■ 1 □ 12 ■ 3

Onderwerp	Naam	Oefenvorm	Kenmerken
Werkwoord en zin	Deeltoets 4	meerkeuze	☐ 24 ■ 0
P Infinitief	1 Met of zonder TE 2 Infinitief gebruiken	rijen meerkeuze	☐ 20 ■ 3 ☐ 12 ■ 3
Q Verbindingswoorden	1 Verbindingswoord plaatsen 2 Zinnen koppelen 3 Zinnen afmaken 4 Verbinding en volgorde	plaats woord koppels vul in in zin meerkeuze	☐ 14 ■ 4 ☐ 10 ■ 3 ☐ 15 ■ 4 ☐ 15 ■ 7
R Tijden	1 Werkelijkheid of fantasie 2 Telefoongesprek 3 Juiste tijd kiezen	rijen meerkeuze meerkeuze	☐ 20 ■ 2 ☐ 15 ■ 4 ☐ 14 ■ 4
S Weglating	1 Zinnen inkorten 2 Weglating	vul in in zin meerkeuze	☐ 12 ■ 1 ☐ 14 ■ 2
T Beknopte zin	1 Beknopte zin maken	vul in in zin	☐ 14 ■ 4
U Er	1 Antwoord met er	vul in in zin	☐ 12 ■ 3
V Eigen oefeningen	1 Eigen oefening - meerkeuze 2 Eigen oefening - rijen 3 Eigen oefening - stenen 4 Eigen oefening - koppels 5 Eigen oefening - koppelpuzzel	meerkeuze rijen stenen koppels koppelpuzzel	☐ 10 ■ 1 ☐ 20 ■ 1 ☐ 10 ■ 1 ☐ 10 ■ 1 ☐ 10 ■ 1

LITERATUUR

Boogaart, P. C. Uit den (red.) (1975), *Woordfrequenties in geschreven en gesproken Nederlands*. Oosthoek, Scheltema en Holkema, Utrecht.

Coenen, M. en A. Vermeer (1998). *Nederlandse woordenschat allochtone kinderen*. Tilburg: Zwijssen.

Hajer, M. en T. Meestringa (1995). *Schooltaal als struikelblok. Didactische wenken voor alle docenten*. Bussum: Dick Coutinho.

Hofmans-Okkes, I. (1987). *Schoolboeken leren lezen. Adviezen voor leraren*. Muiderberg: Dick Coutinho.

Verhallen, S en M. Verhallen (1994). *Woorden leren, woorden onderwijzen*. Handreiking voor leraren in het basis- en voortgezet onderwijs. Hoevelaken: CPS.